

DATA ON AUTHOR

Olena Boiko, Ph.D., Senior Scientist, National Academy of Sciences of Ukraine Fellow, winner of the President of Ukraine for the premiums of young scientists ved.n.s. Division of innovation policy, economy and high tech SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»
e-mail: bhelena@ukr.net

Подано до редакції 21.03.2019
Прийнято до друку 12.04.2019

УДК 338.43

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-49-58>**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ВИРОБНИЦТВО ОЛІЄ-ЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ****Бритвєнко А. С.**

Актуальність теми дослідження. Оскільки конкуренція і інноваційна діяльність взаємопов'язані, то на сучасному етапі розвитку економіки України проблема підвищення прибутковості та конкурентоспроможності виробництва насіння соняшнику на основі розвитку інноваційних процесів у галузі залишається досить актуальною. Ті виробники насіння соняшнику, яким вдалося першими застосувати інновації, отримують можливість знизити собівартість виготовленої продукції, що сприяє зміцненню їх позицій в умовах конкуренції і підвищенню виживання на сучасному ринку.

Постановка проблеми. Спад ділової активності, що переживає вітчизняна економіка, зазвичай супроводжується і зниженням витрат на розробку нововведень. Однак аналіз діяльності великих фірм, особливо на олігополістичних ринках, як високотехнологічних, так і менш технологічно прогресивних, показує, що для багатьох з них розвиток інновацій зберігає своє пріоритетне значення і в періоду несприятливої економічної кон'юнктури. Це дозволяє досягти стратегічних переваг, вийти на нові ринки і закріпити позиції в галузі після завершення кризи.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Оліє-жировий комплекс представляє широкий асортимент продукції, застосування нових технологій, високий рівень прибутковості та конкурентоспроможності, залучення іноземних вкладів, орієнтацію на експорт сировини. Інвестиції в розвиток з боку підприємств-виробників олії, що закріпилися на ринку, насправді створюють додаткові природні бар'єри для їх входу на ринок, що призводить до зміни рівня концентрації і ступеня конкурентоздатності та провокує появу нових явищ, які потребують проведення подальшого дослідження.

Постановка завдання, мети дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних аспектів впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств оліє-жирового комплексу. Поставлена мета обумовлює наступні завдання: розглянути категорії підприємств, які охоплює оліє-жировий комплекс; надати схему екстенсивного розвитку галузі; дослідити основні умови довгострокового розвитку підприємства та розглянути схему задоволення перспективних потреб ринку; виокремити переваги інновацій; обґрунтувати основні тенденції і напрямки розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств-виробників оліє-жирової продукції.

Методологія проведення дослідження полягає в ідентифікації підходів до визначення поняття «інновацій», у визначенні сукупності методологічних складників оціночного апарату та обґрунтуванні і виокремленні їх переваг, наведенні логістичної інфраструктури оліє-жирового комплексу.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Розглянуто категорії підприємств, які охоплює оліє-жировий комплекс. Наведено схему екстенсивного розвитку галузі. Описано необхідну умову довгострокового розвитку підприємства та розглянуто схему задоволення перспективних потреб ринку. Виокремлено переваги інновацій, що стимулюють сільськогосподарських виробників до впровадження новацій. Наведено логістичну інфраструктуру оліє-жирового комплексу та основні тенденції і напрямки розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств-виробників.

Вітчизняні виробники оліє-жирової продукції при формуванні плану інноваційної стратегії мають врахувати глобальні тенденції розвитку світового оліє-жирового комплексу, інвестуючи у нові продукти, такі як високоолеїнова соняшникова, ріпакова чи соєва олії.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності сільськогосподарських підприємств-виробників оліє-жирової продукції, а також у роботі фірм-представників харчової галузі.

Висновки відповідно до статті. У світі підвищується популярність споживання «здорових» природних рослинних олій, зокрема в країнах Європи, Азії, Північної та Південної Америки. Наявні тенденції до збільшення обсягів та якісних змін в структурі споживання харчових рослинних олій та жирів дозволяють з великою ймовірністю спрогнозувати майбутній дефіцит на них як у розвинених країнах, так і у країнах, які розвиваються. Постійний ріст світового попиту на харчові рослинні олії створює передумови для активізації суб'єктами цього ринку пошуку нових інвестиційно-інноваційних рішень.

Вітчизняні виробники оліє-жирової продукції при формуванні плану інноваційної стратегії мають врахувати глобальні тенденції розвитку світового оліє-жирового комплексу, інвестуючи у нові продукти, такі як високоолеїнова соняшникова, ріпакова чи соєва олії.

Незважаючи на актуальність існуючих теоретичних та практичних досліджень, потребує подальшого вивчення низка питань, які пов'язані з сучасною маркетинговою оцінкою оліє-жирового ринку та обґрунтуванням на її основі напрямів інвестиційно-інноваційної активності підприємств оліє-жирового комплексу АПК України. Перспективним також є дослідження нової сегментної ніші світового ринку – сегменту «здорової» природної олії волоського горіху.

Ключові слова: диверсифікація, інвестиції, інновації, оліє-жирова продукція, рослинництво, сільське господарство, тенденція.

ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ В ПРОИЗВОДСТВО МАСЛОЖИРОВОЙ ПРОДУКЦИИ

Бритвенко А. С.

Актуальность темы исследования. Поскольку конкуренция и инновационная деятельность взаимосвязаны, то на современном этапе развития экономики Украины проблема повышения прибыльности и конкурентоспособности производства семян подсолнечника на основе развития инновационных процессов в отрасли остается весьма актуальной. Те производители семян подсолнечника, которым удалось первыми применить инновации, получают возможность снизить себестоимость изготовленной продукции, что способствует укреплению их позиций в условиях конкуренции и повышению выживания на современном рынке.

Постановка проблемы. Спад деловой активности, переживает отечественная экономика, обычно сопровождается и снижением затрат на разработку новшеств. Однако анализ деятельности крупных фирм, особенно на олигополистических рынках, как высокотехнологичных, так и менее технологически прогрессивных, показывает, что для многих из них развитие инноваций сохраняет свое приоритетное значение и в периоды неблагоприятной экономической конъюнктуры. Это позволяет достичь стратегических преимуществ, выйти на новые рынки и закрепить позиции в отрасли после завершения кризиса.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Масло-жировой комплекс представляет широкий ассортимент продукции, применение новых технологий, высокий уровень прибыльности и конкурентоспособности, привлечение иностранных вкладов, ориентацию на экспорт сырья. Инвестиции в развитие со стороны предприятий-производителей масла, закрепились на рынке, на самом деле создают дополнительные естественные барьеры для их входа на рынок, что приводит к изменению концентрации и степени конкурентоспособности и провоцирует появление новых явлений, которые требуют проведения дальнейшего исследования.

Постановка задачи, цели исследования. Цель исследования заключается в определении теоретических аспектов внедрения инноваций в деятельность сельскохозяйственных предприятий масло-жирового комплекса. Поставленная цель обуславливает следующие задачи: рассмотреть категории предприятий, охватывает масло-жировой комплекс; предоставить схему экстенсивного развития отрасли; исследовать основные условия долгосрочного развития предприятия и рассмотреть схему удовлетворения перспективных потребностей рынка; выделить преимущества инноваций; обосновать основные тенденции и направления развития инновационно-инвестиционной деятельности предприятий-производителей масло-жировой продукции.

Метод или методологию проведения исследования. Методология проведения исследования заключается в идентификации подходов к определению понятия «инноваций», в определении совокупности методологических составляющих оценочного аппарата и обосновании и выделении их преимуществ, приведенные логистической инфраструктуры масло-жирового комплекса.

Изложение основного материала (результаты работы). Рассмотрены категории предприятий, охватывает масло-жировой комплекс. Приведена схема экстенсивного развития отрасли. Описаны необходимое условие долгосрочного развития предприятия и рассмотрены схему удовлетворения перспективных потребностей рынка. Выделены преимущества инноваций, стимулируют сельскохозяйственных производителей к внедрению новаций. Приведены логистическую инфраструктуру масло-жирового комплекса и основные тенденции и направления развития инновационно-инвестиционной деятельности предприятий-производителей.

Отечественные производители масло-жировой продукции при формировании плана инновационной стратегии должны учитывать глобальные тенденции развития мирового масло-жирового комплекса, инвестируя в новые продукты, такие как високоолеїнового подсолнечное, рапсовое или соєове масла.

Область применения результатов. Результаты исследования могут быть использованы в деятельности сельскохозяйственных предприятий-производителей масло-жировой продукции, а также в работе фирм-представителей пищевой отрасли.

Изложение основного материала (результаты работы). Рассмотрены категории предприятий, охватывает масло-жировой комплекс. Приведена схема экстенсивного развития отрасли. Описаны необходимое условие долгосрочного развития предприятия и рассмотрены схему удовлетворения

перспективных потребностей рынка. Выделены преимущества инноваций, стимулируют сельскохозяйственных производителей к внедрению новаций. Приведены логистическую инфраструктуру масло-жирового комплекса и основные тенденции и направления развития инновационно-инвестиционной деятельности предприятий-производителей.

Отечественные производители масло-жировой продукции при формировании плана инновационной стратегии должны учитывать глобальные тенденции развития мирового масло-жирового комплекса, инвестируя в новые продукты, такие как высокоолеинового подсолнечное, рапсовое или соевое масла.

Выводы соответствию со статьёй. В мире повышается популярность потребления «здоровых» природных растительных масел, в частности в странах Европы, Азии, Северной и Южной Америки. Имеющиеся тенденции к увеличению объемов и качественных изменений в структуре потребления пищевых растительных масел и жиров позволяют с большой вероятностью спрогнозировать будущий дефицит на них как в развитых, так и в развивающихся странах. Постоянный рост мирового спроса на пищевые растительные масла создает предпосылки для активизации субъектами этого рынка поиска новых инвестиционно-инновационных решений.

Отечественные производители масло-жировой продукции при формировании плана инновационной стратегии должны учитывать глобальные тенденции развития мирового масло-жирового комплекса, инвестируя в новые продукты, такие как высокоолеинового подсолнечное, рапсовое или соевое масла.

Ключевые слова: диверсификация, инвестиции, инновации, масложировая продукция, растениеводство, сельское хозяйство, тенденция.

IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN OIL AND FAT PRODUCTION

Britvenko A. S.

Relevance of the research topic. Since competition and innovation are interrelated, at the current stage of development of the Ukrainian economy the problem of increasing the profitability and competitiveness of sunflower seed production based on the development of innovative processes in the industry remains highly relevant. Those producers of sunflower seeds, who were the first to apply innovations, have the opportunity to reduce the cost of manufactured products, which contributes to strengthening their position in a competitive environment and increasing their survival in the modern market.

Formulation of the problem. The downturn of business activity, the domestic economy is experiencing, is usually accompanied by a decrease in the cost of developing innovations. However, an analysis of the activities of large firms, especially in oligopolistic markets, both high-tech and less technologically advanced, shows that for many of them the development of innovation retains its priority value even during periods of unfavorable economic conditions. This allows you to achieve strategic advantages, enter new markets and consolidate positions in the industry after the end of the crisis.

Selection of unexplored parts of a common problem. The oil and fat complex represents a wide range of products, the use of new technologies, a high level of profitability and competitiveness, the attraction of foreign deposits, and an orientation towards the export of raw materials. Investment in the development of oil-producing enterprises, entrenched in the market, in fact creates additional natural barriers to their entry into the market, which leads to a change in the concentration and degree of competitiveness and provokes the emergence of new phenomena that require further research.

Statement of the problem, the objectives of the study. The purpose of the study is to determine the theoretical aspects of innovation in the activities of agricultural enterprises of the oil and fat complex. The goal defines the following tasks: to consider the categories of enterprises, covers the oil and fat complex; provide a scheme for the extensive development of the industry; explore the basic conditions for the long-term development of the enterprise and consider a scheme for meeting prospective market needs; highlight the benefits of innovation; to substantiate the main trends and directions of development of innovation and investment activities of enterprises producing oil and fat products.

Method or methodology of the study. The methodology of the study is to identify approaches to the definition of «innovation», to determine the totality of the methodological components of the appraisal apparatus and justify and highlight their advantages, given the logistics infrastructure of the oil and fat complex.

The presentation of the main material (results). The categories of enterprises are considered, covers the oil and fat complex. The scheme of extensive development of the industry. A necessary condition for the long-term development of the enterprise has been described and a scheme for meeting prospective market needs has been considered. Highlighted the benefits of innovation, stimulate agricultural producers to introduce innovations. The logistics infrastructure of the oil and fat complex and the main trends and directions for the development of innovation and investment activities of manufacturing enterprises are presented.

Domestic producers of oil and fat products should take into account the global development trends of the global oil and fat complex in the development of an innovation strategy plan, investing in new products, such as high-viscosity sunflower, rapeseed or soybean oil.

The scope of the results. The results of the study can be used in the activities of agricultural enterprises producing oil and fat products, as well as in the work of firms representing the food industry.

The presentation of the main material (results). The categories of enterprises are considered, covers the oil and fat complex. The scheme of extensive development of the industry. A necessary condition for the long-term

development of the enterprise has been described and a scheme for meeting prospective market needs has been considered. Highlighted the benefits of innovation, stimulate agricultural producers to introduce innovations. The logistics infrastructure of the oil and fat complex and the main trends and directions for the development of innovation and investment activities of manufacturing enterprises are presented.

Domestic producers of oil and fat products should take into account the global development trends of the global oil and fat complex in the development of an innovation strategy plan, investing in new products, such as high-viscosity sunflower, rapeseed or soybean oil.

Conclusions according to the article. *The consumption of «healthy» natural vegetable oils is increasing in the world, particularly in Europe, Asia, and North and South America. The current trends towards an increase in the volume and qualitative changes in the structure of consumption of edible vegetable oils and fats make it possible to predict the future shortage of them in both developed and developing countries. The constant growth of the global demand for edible vegetable oils creates the prerequisites for the activation of the search for new investment and innovative solutions by the subjects of this market.*

Domestic producers of oil and fat products should take into account the global development trends of the global oil and fat complex in the development of an innovation strategy plan, investing in new products, such as high-viscosity sunflower, rapeseed or soybean oil.

Keywords: *diversification, investment, innovation, oil and fat products, crop production, agriculture, trend.*

JEL Classification: *L25, O3, Q13*

На сучасному етапі розвитку сільського господарства виробництво оліє-жирової продукції передбачає пошук нових факторів і резервів щодо підвищення її конкурентоспроможності. Виробництво олії є найбільш прибутковим і інвестиційно-привабливим у всьому аграрно-промисловому комплексі.

Актуальність теми дослідження. Конкуренція і інноваційна діяльність взаємопов'язані, тому на сучасному етапі розвитку економіки України проблема підвищення прибутковості та конкурентоспроможності виробництва насіння соняшнику на основі розвитку інноваційних процесів у галузі залишається досить актуальною [1]. Інноваційна діяльність – найважливіший ресурс прискорення темпів підвищення якості економічного зростання та зміцнення конкурентних позицій оліє-жирових підприємств. Виробники насіння соняшнику, яким вдалося першими застосувати інновації, отримують можливість знизити виробничі витрати і, відповідно, вартість виробленої продукції, що сприяє зміцненню їх позицій в умовах конкуренції і підвищенню виживання на сучасному ринку.

Постановка проблеми. Ступінь інноваційної активності фірм і характер інновацій значною мірою детермінуються конкурентною структурою галузі. Це зумовлено ступенем інтенсивності конкуренції, наявністю вхідних бар'єрів у галузь, можливістю накопичення фінансових ресурсів для R&D (Research & Development), співвідношенням самостійності в інноваційній діяльності та імітаціями. Зазначений взаємозв'язок носить двосторонній характер.

Спад ділової активності, що переживає вітчизняна економіка, зазвичай супроводжується і зниженням витрат на розробку нововведень. Однак аналіз діяльності великих фірм, особливо на олігополістичних ринках, як високотехнологічних, так і менш технологічних прогресивних, показує, що для багатьох з них інвестиції в R&D зберігають своє пріоритетне значення і в періоді несприятливої економічної кон'юнктури. Це дозволяє досягти стратегічних переваг, вийти на нові ринки і закріпити позиції в галузі після завершення кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти розвитку сучасного стану оліє-жирового комплексу знайшли відображення у працях таких вчених як О. М. Лозовський, С. В. Слободянюк [1]; В. А. Гарбар [2]; Н. В. Орлова, Н. В. Олійникова [3]; О. П. Красняк, Ю. В. Довгань [5]; В. С. Ніценко, О. Ю. Цуканов [6]; І. В. Чехова, І. О. Кислицька, Т. З. Таранюк [7]; І. О. Мельник, А. Саакян [8] та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Оліє-жировий комплекс представляє широкий асортимент продукції, застосування нових технологій, високий рівень прибутковості та конкурентоспроможності, залучення іноземних вкладів, орієнтацію на експорт сировини.

З одного боку, існуюча конкурентна структура галузі визначає характер інноваційної поведінки фірми. З іншого боку, залежність позицій фірми від прийнятих інноваційних рішень, рівня капітальних витрат, періоду можливого отримання ренти від впровадження інновацій впливає і на сам тип ринкової структури. Інвестиції в розвиток з боку підприємств-виробників олії, що закріпилися на ринку, насправді створюють додаткові природні бар'єри для їх входу на ринок, що призводить до зміни рівня концентрації і ступеня конкурентоздатності.

Постановка завдання, мети дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні теоретичних аспектів впровадження інновацій у діяльність сільськогосподарських підприємств оліє-жирового комплексу. Поставлена мета обумовлює наступні завдання: розглянути категорії підприємств, які охоплює оліє-жировий комплекс; надати схему екстенсивного розвитку галузі; дослідити основні умови довгострокового розвитку підприємства та розглянути схему задоволення перспективних потреб ринку; виокремити переваги інновацій; обґрунтувати основні тенденції і напрямки розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств-виробників оліє-жирової продукції.

Методологія проведення дослідження полягає в ідентифікації підходів до визначення поняття «інновацій», у визначенні сукупності методологічних складників оціночного апарату та обґрунтуванні і виокремленні їх переваг, наведенні логістичної інфраструктури оліє-жирового комплексу.

Викладення основного матеріалу. Олійно-жирова галузь – важлива складова частина вітчизняного агропромислового комплексу. Її кінцева продукція: рослинні олії, маргарини, майонези є високоякісним продуктом харчування, що користується підвищеним попитом населення країни. Вона охоплює три категорії підприємств. Першу становлять підприємства, що виробляють рослинну олію. Це оліє-жирові й оліє-екстракційні комбінати, які знаходяться поблизу зон вирощування олійних культур. Друга категорія – це переробні підприємства, на яких здійснюється виробництво дрібних партій олії для потреб фермерських господарств та сільського населення. Третя категорія охоплює маргаринові заводи, миловарні комбінати та інших виробників.

Серед галузевих особливостей, які впливають на формування ринку олійно-жирової продукції, ми вважаємо за доцільне виокремити наступні: сировина, що використовується; концентрація і спеціалізація виробництва; спосіб (технологія) отримання готової продукції; зміст та характер виробництва; відносини зі споживачами продукції; організаційно-правові форми діяльності олійно-жирових підприємств; науково-технічний розвиток виробництва. Олійно-жирова галузь у якості вихідної сировини використовує насіння олійних культур – соняшнику, льону, сої, гірчиці, ріпаку, коноплі, бавовнику, арахісу, кунжуту тощо [2, С. 115].

Слід зазначити, що оліє-жировий комплекс визначає умови функціонування і перспективи розвитку не тільки галузей, що залучені до нього, а також і пов'язаних з ним галузей (кондитерська, молочна, хлібопекарська, текстильна промисловість). Крім того, переробка багатьох олійних культур практично безвідходна. Так, при виробництві соняшникової олії з насіння соняшника утворюється лузга, яка використовується при виробництві макухи і шроту є ліквідними кормовими товарами, що містять значну кількість білка. Крім інших переваг, така безвідходність дозволяє оптимізувати оподатковувану базу підприємства.

Останнім часом спостерігається стійка тенденція зростання обсягів виробництва олійних культур в аграрних підприємствах. Так, якщо питома вага посівних площ під олійними культурами становила у 1990 році – 5,71%, в 2000 р. – 11,98%, 2005 р. – 17,40%, 2010 р. – 25,05%, 2016 р. – 31,1%, 2017 р. – 33% [3]. Так, станом на 2018 р. під посівні площі для соняшнику виділено 6,85 млн га землі [3].

На світовому ринку найбільшу частку в структурі виробництва олійного насіння займає виробництво соєвих бобів (понад 60 %), друге місце – виробництво ріпаку (12 %) та соняшнику (8 %). Основою вітчизняного ринку олійних культур є насіння соняшнику, частка якого у загальному виробництві цієї групи культур становить майже дві третини.

При цьому істотно розширюється географія експорту української соняшникової олії. Якщо на початку 2000-х років воно імпортувалося тридцятьма країнами світу, то в даний час закуповується у 117 країн. Таким чином, стрибок, що стався за останнє двадцятиріччя, дозволив оліє-жировій галузі України перетворитися в потужну індустрію, для якої характерні високі показники рентабельності і темпи зростання. Відправною точкою цього процесу можна вважати 1998 рік, коли урядом було прийнято експортне мито 23% на насіння соняшнику. Скорочення сировинного експорту і викликаний цим перерозподіл капітальних ресурсів призвели до того, що за цей період в Україні було побудовано 35 нових олійних заводів, а сам переробний потенціал збільшився майже в сім разів – до 18 млн тонн.

При збереженні існуючої тенденції потужності переробки сировини до 2020р. існує можливість досягнути показника у 20 млн т. На світових ринках протягом останніх трьох років відбувається зниження цін на соняшникову олію. Так, у 2015-2016 рр. ціна на соняшникову олію варіювалася в межах 3-5% від ціни, заявленої на початку сезону. Навіть враховуючи суттєве зниження цін пропозиції (у середньому – 15 доларів за 1 т), ціни попиту на 10 доларів нижче.

Враховуючи невисокі обсяги внутрішнього споживання соняшникової олії і профіцитність, як характеристику даного ринку (внутрішній попит становить 10-15%, зовнішній відповідно – 85-90%). На внутрішньому сировинному ринку ціни на насіння соняшнику залишаються на стабільно високому рівні – 400 доларів за 1 т. Це, обумовлено конкуренцією переробних підприємств за сировинну базу.

За підсумками 2015-2016 рр. виробництво насіння соняшнику стало найприбутковішим видом аграрного бізнесу з показником рентабельності у 80,3%, а прогноз на 2016-2017 рр. – 85%.

Таким чином, ситуація на ринку оліє-жирової продукції досить суперечлива, спонтанно розвивається і має важко прогнозовані наслідки. Конкуренція на світових ринках рослинних олій істотно загострилася в останні роки. Принципові зміни, які відбуваються на глобальних ринках і пов'язані зі зниженням цін на нафту, загальносвітовою економічною і політичною нестабільністю, зміцненням курсу долара, зниженням темпів зростання китайської економіки. Слід відмітити, що на частку Китаю припадає 13,8% в експорті української соняшникової олії. Крім того, формуються нові фактори впливу на ціни, які вимагають модифікації стратегій поведінки фірм на даних ринках.

Змінилися і внутрішні умови розвитку даного ринку. Ті обставини, які відігравали вирішальну роль на певному етапі і дозволили сконцентрувати ресурси для інвестування в оліє-жировий комплекс (низька вартість оренди землі, девальвація гривні), поступово втрачають свій потенціал. До цього можна додати також ослаблення податкових преференцій для аграріїв.

Схема розвитку оліє-жирової галузі в Україні, яка сформувалася на даний час, базується на використанні, в першу чергу, екстенсивних факторів зростання:

- розширення площ, зайнятих під олійними культурами,
- збільшення потужностей з переробки сировини,
- експорту основної частини виробленої продукції.

Слід пам'ятати, що формування рівноважної ціни абсолютно обґрунтовано з точки зору економічної теорії і може бути типовим для короткострокового періоду в силу низької еластичності пропозиції на ринку сировини. Безумовно, в умовах надлишку виробничих потужностей і неповного завантаження переробних підприємств у довгостроковій перспективі можливі зовсім інші наслідки – закриття підприємств, зміна асортименту виробленої продукції, тобто зміна параметрів галузі. Тому вже сьогодні учасники ринку повинні шукати нові рішення і можливості для адаптації до мінливих факторів як внутрішнього, так і світового ринку. Виходячи з цього, хотілося б зупинитися на деяких проблемах, типових для оліє-жирової промисловості країни [3].

Тенденції до зростання попиту та пропозиції на глобальному ринку рослинних олій та жирів мають досить очевидний характер. Це обумовлено такими чинниками:

- наявність широкого різноманіття товарів за прийнятними для споживачів цінами;
- наявність широкого асортименту пропозиції товару, а саме продуктів харчування з різноманітними харчовими профілями, які задовольняють різні вподобання споживачів за смаками та текстурами;
- збільшення попиту на органічну, не перероблену та нерафіновану олії;
- зростання обсягів промислового споживання рослинних олій.

Країни, які розвиваються, переважно пропонують світовому оліє-жировому комплексу додаткові можливості у вигляді більш високого потенціалу для проникнення на їхні ринки завдяки зростанню обсягів споживання в розрахунку на душу населення, тоді як на ринках розвинених країн постійно збільшується обсяг споживання продуктів з новими смаковими якостями та наявністю у складі безпечних і корисних для здоров'я людини інгредієнтів.

Як у першому, так і у другому випадках, це спонукає суб'єктів ринку до підвищення інвестиційно-інноваційної активності у розробці та впровадженні нових організаційно-економічних та техніко-технологічних рішень у сферах виробництва олійної сировини, рослинних олій та жирів, продуктів їхньої переробки.

Харчові рослинні олії використовуються у всьому світі для приготування різноманітних продуктів харчування. Зростаючий у всьому світі попит на смажені продукти харчування стимулює відповідне зростання попиту на харчові рослинні олії. Виробники інвестують у розробку та застосування нових технологій, що дасть можливість збільшити обсяги виробництва та забезпечити відповідні якість та безпеку рослинних харчових олій. Збільшення кількості проінформованого про здорове харчування населення, посилення уваги людей до власного здоров'я є однією з ключових причин зростання попиту на «здорові» олії, а тому і збільшується попит на маложирні, низькокалорійні та низько-холестеринові рослинні олії. Динаміка розвитку світового ринку рослинних харчових олій, включаючи соняшникову, арахісову, кукурудзяну, кокосову та горіхову олії, також свідчить про тенденцію до його збільшення. Зростання попиту на органічні та натуральні, тобто неочищені та необроблені рослинні харчові олії, стає причиною зміни способів вирощування сільськогосподарських олійних культур та методів виробництва рослинних харчових олій [4].

Виробники переважно інвестують у R&D (дослідження та розробку) нових технологій з метою забезпечення олійною сировиною необхідних обсягів виробництва «здорових» харчових рослинних олій. Крім того, активно інвестуються напрями, пов'язані з використанням рослинних олій як сировини різних галузей промисловості для отримання різноманітних продуктів харчування, як: майонез, смажені продукти харчування, біопаливо та лікарські препарати. Разом з тим, враховуючи стійкість зростання попиту, компанії-виробники виводять на світовий ринок рослинні олії, видобуті із сировини, яка отримується без використання ГМО технологій, що є особливо характерним для ринку європейських країн.

Ключовими об'єктами наукових досліджень та пошуку практичних технологічних рішень в оліє-жировому комплексі для виробництва рослинних харчових олій є зниження вмісту в отриманих продуктах жирних кислот (транс-жири TFA), зниження вмісту насичених жирних кислот (SAFA) та збільшення вмісту моно- і поліненасичених жирних кислот (MUFA, PUFA). На цьому шляху наявні такі основні тенденції інноваційно-інвестиційної діяльності:

- виробники олійно-жирової продукції прагнуть постачати харчовій промисловості рецептури рослинних олій та жирів з поліпшеним харчовим профілем;
- виробники рослинних олій та жирів, а також виробники продуктів харчування повинні подолати технічні проблеми, пов'язані з постачанням продуктів харчування із однаковими функціональними та сенсорними властивостями;
- інноваційні процеси у виробництві сировини та її переробці в олійно-жировому підкомплексі характеризуються суттєвим врахуванням зростання обсягів витрат на виробництво продукції [5].

Інноваційний процес повинен мати тісний зв'язок з концепцією стратегічної організації інноваційної діяльності підприємства, яке виготовляє оліє-жирову продукцію. Дана концепція полягає в тому, що необхідною умовою довгострокового розвитку підприємства є орієнтація на задоволення перспективних потреб ринку. Концепція стратегічної організації інноваційної діяльності передбачає забезпечення стабільної (довгострокової) конкурентної переваги підприємства за рахунок безперервного здійснення інноваційної діяльності на основі постійного проведення стратегічного аналізу ринкової ситуації, виявлення перспектив інноваційного розвитку підприємства і ринку, концентрації коштів і зусиль підприємства на найбільш привабливих зі стратегічної точки зору напрямках інноваційної діяльності.

Застосування концепції стратегічної організації інноваційної діяльності дозволить підприємству підвищити якість прийнятих управлінських рішень і забезпечити підвищення ефективності інноваційної

діяльності в цілому і кожної інновації, зокрема за рахунок скорочення витрат часу на розробку і впровадження нововведення, а отже, і мінімізації витрат матеріальних і фінансових ресурсів. Вибір стратегії – найважливіша складова циклу інноваційного розвитку [6].

До переваг інновацій, що стимулюють сільськогосподарських виробників до впровадження новацій з метою підвищення конкурентоспроможності, відносяться:

- застосування більш ефективних способів виробництва;
- розширення масштабів діяльності і освоєння підприємством нових ринків;
- ефективне й оперативне реагування на запити споживачів; можливість виробляти продукцію більш високої якості [7].

Як і будь-якому інноваційному проекту, реалізації стратегії притаманна низка ризиків, а саме:

- макрорівень (політична нестабільність, фінансова нестабільність, зміни нормативно-правової бази, зміни кон'юнктури ринку),
- мікрорівень (зрив графіка поставки сировини, непередбачувані витрати або неврожай).

Попередити ці ризики можливо шляхом створення резерву покриття витрат форс-мажору на власному підприємстві і на спеціалізованому – шляхом страхування [8].

Переробкою насіння олійних культур в Україні займаються понад 1200 суб'єктів господарювання. При цьому галузь характеризується досить високою концентрацією виробництва: понад 90% олії виробляє 51 спеціалізоване підприємство великої та середньої потужності. Серед найбільших вітчизняних переробних підприємств олійних культур можна назвати Кернел, Каргіл, Нібулон, Астарт-Київ, Миронівський хлібопродукт, Віойл та інші. Основною метою створення таких об'єднань є можливість здійснювати вплив на ринок готової продукції, зменшення витрат та боротьба з конкуренцією. Іншим шляхом підвищення власної ефективності, який застосовують суб'єкти підкомплексу є формування власної сировинної бази для задоволення потреб у олійній сировині та забезпечення безперебійного і ритмічного виробництва [2, С. 115].

Капітальне інвестування в аграрній сфері виступає ключовим елементом побудови високотехнологічної логістичної системи, якість та стан якої визначає інвестиційну привабливість та ефективність господарювання як окремого господарюючого суб'єкту, так і усього сільського господарства та суміжних з ним галузей. На даний момент великі аграрні компанії реалізують масштабні проекти з будівництва та подальшого розвитку мережі зернових елеваторів, річних та морських портових терміналів, залізничної інфраструктури тощо. Так, найбільший експортер зернових в Україні – компанія «Нібулон» – впроваджує у життя проект розвитку транспортно-судноплавства.

Логістична діяльність компанії направлена на покращення транспортування зернових та технічних культур, що виступають стратегічними у її діяльності. Логістична інфраструктура включає:

1. Судноплавну компанію ТОВ СП «Нібулон». Власний флот компанії налічує 34 несамохідних судна; 3 збудовані буксири проекту 121 та 3 придбані буксири; 6 збудованих буксирів проекту POSS-115, сучасний земснаряд виробництва Фінляндії. Відтак вона є одним із вітчизняних лідерів з нарощування тоннажу та оновлення флоту.

2. Суднобудівно-судноремонтний завод «Нібулон».

3. 23 елеватори та перевантажувальні термінали ТОВ СП «Нібулон». 4. 22 виробничі філії, розташовані в 9 областях. Філії займаються виробництвом продукції рослинництва й тваринництва. Обслуговують їх 22 машинно-технологічні станції, обладнані по останньому слову техніки. Компанія регулярно оновлює і забезпечує всі виробничі підрозділи повним набором сучасної високопродуктивної техніки, у т.ч. імпортного виробництва, провідних компаній світу.

Так, у 2015 році компанія інвестувала кошти в оновлення машинно-транспортного парку, зокрема придбання 10 зернозбиральних комбайнів «JohnDeere» та «Case», 8 тракторів «Fendt 936 VarioProfi», 5 причіпних оприскувачів «GALAXY EuropeTectronic 3028 HLE SC». Ця техніка задіяна в кампанії збору врожаю у 2015 році.

Весь вантажний парк, крім водного, включає 73 сучасні вантажівки (відомих фірм-виробників «MAN», «DAF», «Scania»). Загальна вантажопідйомність складає майже 2000 тонн зерна. За роки своєї діяльності ТОВ СП «Нібулон» інвестувала у розвиток економіки та власної інфраструктури біля 1,7 млрд. доларів.

Інший оператор ринку – Kernel, стратегію свого зростання вбачає у розвитку інфраструктури переробки насіння соняшнику та реалізації соняшникової олії (бутульовано та наливом) як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Окрім цього, компанія займається виробництвом й експортом зернових і олійних культур.

Активи компанії включають фермерські підприємства в чорноземних регіонах України, оліє-екстракційні заводи, розташовані в зоні вирощування соняшнику, найбільшу мережу елеваторів по всій країні та портові термінали [6].

Інші конкурентні ринки олійної продукції мають прискорену динаміку зі значною кількістю учасників та відсутністю істотних бар'єрів для входження. У сегменті готової продукції переробки рослинних олій (маргарин, саломас, майонез тощо) найбільшими виробниками є компанії «Агрососм», «Креатив», «Волинь-Холдинг», Київський маргариновий завод та «Авіс», частка яких складає 77% від загального обсягу виробництва. Ринок маргаринової продукції в Україні є високо монополізованим. Найбільшим гравцем на ньому є Група компаній «Agrososm», до якої входять три підприємства, які виготовляють маргарини: Харківський та Львівський жиркомбінати, а також Запорізький олійно-жировий комбінат. Найбільші частки ринку майонезів та соусів в Україні займають компанії, які виробляють продукцію під власними торгівельними

марками – Nestle (ТМ «Торчин») та Agrocosm (ТМ «Щедро»). Питома вага цих торгівельних марок складає відповідно 30% та 14% [2, С. 117]. Розглянемо сфери діяльності основних виробників оліє-жирової продукції, напрямки їх діяльності та стратегію інвестиційно-інноваційного розвитку (табл. 1).

Таблиця 1. Інвестиційно-інноваційні напрямки розвитку вітчизняних агропродовольчих компаній

№ з/п	Назва компанії	Напрямки капітального інвестування	Сфера діяльності
1.	Кернел	- зернові елеватори; - будівництво й експлуатація оліє-екстракційних заводів та морських портових навантажувально-розвантажувальних комплексів; - точне землеробство; - формування власного парку вантажних автомобілів та машинно-тракторного парку; тощо.	- рослинництво; - виробництво олії рослинної; - експорт зерна, технічних культур, олії; послуги зі зберігання зернових і технічних культур.
2.	Нібулон	- зернові елеватори; - розбудова річних перевантажувальних терміналів для зернових та технічних культур; - завод по виробництву м'ясних виробів; - формування власного річного флоту, вантажного автопарку, машинно-тракторного парку; - комбікормовий завод; тощо.	- рослинництво; - тваринництво; - виробництво м'ясних виробів; - експорт зернових і технічних культур; послуги зі зберігання зернових і технічних культур.
3.	Астарта-Київ	- зернові елеватори; - формування власного парку вантажних автомобілів та машинно-тракторного парку; - модернізація та реконструкція цукрових заводів; - будівництво біогазових станцій; тощо.	- рослинництво; - тваринництво; - виробництво цукру та супутньої продукції; виробництво соєвої олії.
4.	Миронівський хлібопродукт	- зернові елеватори; - будівництво птахофабрик, комбікормових заводів, м'ясопереробних заводів, заводу залізобетонних виробів, біогазових станцій; - формування власного парку вантажних автомобілів та машинно-тракторного парку; тощо.	- рослинництво; - птахівництво; - виробництво м'ясних виробів; - експорт зернових й технічних культур; - виробництво комбікормів; виробництво залізобетонних виробів.
5.	UkrLandFarming	- зернові елеватори; - будівництво й експлуатація морських портових навантажувально-розвантажувальних комплексів, заводів по виробництву яєчних продуктів, птахофабрик, комбікормових і селекційних заводів; - формування власного парку вантажних автомобілів та машинно-тракторного парку; - модернізація та реконструкція цукрових заводів; - розвиток залізничної інфраструктури компанії; - контроль виробництва й логістики; тощо.	- рослинництво; - тваринництво; - виробництво яєць та яєчних продуктів; - виробництво цукру; - виробництво м'ясних виробів; - виробництво шкіри; - дистрибуція; експорт зернових й технічних культур, яєчних продуктів.

Джерело: розроблено автором згідно [6].

Наведені дані свідчать про вагомий внесок компаній у розвиток як інфраструктури агропродовольчої сфери, так і всієї економіки України. Відбувається поступове оновлення та модернізація матеріально-технічної бази компаній. Зношена техніка та обладнання замінюються новою що значно випереджає застарілі аналоги як за якістю робіт, так і за продуктивністю. Будуються та вводяться в експлуатацію нові зерноелеватори, заводи з виробництва олії, тощо [6].

Ринок олійних культур – найбільш глобалізований ринок продукції сільського господарства в Україні. Для всіх культур найбільш важливим чинником, який обумовлює як обсяг виробництва так і його ефективність є попит. На ринок соняшника він впливає опосередковано – через попит на олію, для інших культур – прямо, оскільки більша частина їх врожаю експортується у непереробленому вигляді.

Висновки відповідно до статті. У світі підвищується популярність споживання «здорових» природних рослинних олій, зокрема в країнах Європи, Азії, Північної та Південної Америки. Наявні тенденції до

збільшення обсягів та якісних змін в структурі споживання харчових рослинних олій та жирів дозволяють з великою ймовірністю спрогнозувати майбутній дефіцит на них як у розвинених країнах, так і у країнах, які розвиваються. Постійний ріст світового попиту на харчові рослинні олії створює передумови для активізації суб'єктами цього ринку пошуку нових інвестиційно-інноваційних рішень.

Вітчизняні виробники оліє-жирової продукції при формуванні плану інноваційної стратегії мають врахувати глобальні тенденції розвитку світового оліє-жирового комплексу, інвестуючи у нові продукти, такі як високоолеїнова соняшникова, ріпакова чи соєва олії.

Перспективи подальших розвідок. Незважаючи на актуальність існуючих теоретичних та практичних досліджень, потребує подальшого вивчення низка питань, які пов'язані з сучасною маркетинговою оцінкою оліє-жирового ринку та обґрунтуванням на її основі напрямів інвестиційно-інноваційної активності підприємств оліє-жирового комплексу АПК України. Перспективним також є дослідження нової сегментної ніші світового ринку – сегменту «здорової» природної олії волоського горіху.

Список використаних джерел

1. Лозовський О. М., Слободянюк С. В. Проблеми розвитку сучасної олійно-жирової галузі в Україні. *Економічний форум*. 2014. № 1. С. 38–43.
2. Гарбар В. А. Вплив галузевих особливостей на формування ринку олійно-жирової продукції в Україні. *Економіка та управління національним господарством* URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/18.pdf.
3. Орлова Н. В., Олійникова Н. В. Інноваційна активність підприємств олійножирової галузі як форма адаптації до змінних умов ринку. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія*. Вип. 2 / за ред. Ковтуненко К. В., Масленнікова Є. І. Херсон : Гринь Д.С. 2017. С. 364-368.
4. Офіційний сайт компанії «Fediol» URL: <http://www.fediol.eu/data/1324550245Factsheet%20Innovation%20in%-20processing%20%26%20reformulation%209Dec11.pdf>.
5. Красняк О. П., Довгань Ю. В. Маркетингова оцінка напрямів інвестиційно-інноваційної активності підприємств олійножирового під комплексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2018/10.pdf.
6. Ніценко В. С., Цуканов О. Ю. Капітальні інвестиції – складова інноваційної діяльності підприємства. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія*. Вип. 2 / за ред. Ковтуненко К. В., Масленнікова Є. І. Херсон : Гринь Д.С. 2017. С. 273–277.
7. Чехова І. В., Кислицька І. О., Таранюк Т. З. Перспективи розвитку ринку основних олійних культур. *Економіка АПК*. 2012. №6. С. 43–48.
8. Мельник І. О., Саакян А, Диверсифікація аграрних підприємств на основі запровадження переробки насіння соняшнику. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2018/5.pdf.

References

1. Lozovskyi O. M. & Slobodianiuk S. V. (2014) *Problemy rozvytku suchasnoi oliino-zhyrovoy haluzi v Ukraini* [Problems of development of modern oil and fat industry in Ukraine]. *Economic forum*, 1, 38-43.
2. Harbar V. A. (2018) *Vplyv haluzevykh osoblyvostei na formuvannia rynku oliino-zhyrovoy produktsii v Ukraini* [Influence of branch features on the formation of the market of oily-fat products in Ukraine]. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/18.pdf.
3. Orlova N. V., Oliinykova N. V. (2017) *Innovatsiina aktyvnist pidpriemstv oliinozhyrovoy haluzi yak forma adaptatsii do zminnykh umov rynku* [Innovative activity of oil and fat industry enterprises as a form of adaptation to changing market conditions]. *Innovative economics: theoretical and practical aspects: monograph*, 364-368.
4. Ofitsiynyi sait kompanii «Fediol» [Fediol official website]. URL: <http://www.fediol.eu/data/1324550245Factsheet%20Innovation%20in%-20processing%20%26%20reformulation%209Dec11.pdf>.
5. Krasniak O. P. & Dovhan Yu. V. (2018) *Marketynhova otsinka napriamiv investytsiino-innovatsiinoi aktyvnosti pidpriemstv oliinozhyrovoho pidkompleksu* [Marketing assessment of directions of investment and innovation activity of oil-and-oil subcomplex enterprises]. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2018/10.pdf.
6. Nitsenko V. S., Tsukanov O. Yu. *Kapitalni investytsii – skladova innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva* [Capital investments - component of innovation activity of enterprise]. *Innovative economics: theoretical and practical aspects: monograph*, 2017, 273-277.
7. Chekhova I. V., Kyslytska I. O. & Taraniuk T. Z. (2012) *Perspektyvy rozvytku rynku osnovnykh oliinykh kultur* [Prospects of development of the market of the main oilseeds]. *Economy of the agroindustrial complex*, 6, 43-48.
8. Melnyk I. O. & Saakian A. (2018) *Dyversyfikatsiia ahrarnykh pidpriemstv na osnovi zaprovadzhennia pererobky nasinnia soniashnyku* [Diversification of agrarian enterprises on the basis of introduction of sunflower seed processing]. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2018/5.pdf.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бритвенко Анастасія Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і фінансів, Бердянський університет менеджменту і бізнесу
вул. Свободи, 117, м. Бердянськ, 71100, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5863-0898>
e-mail: lovely72355@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Бритвенко Анастасия Сергеевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики и финансов, Бердянский университет менеджмента и бизнеса
ул. Свободы, 117, Бердянск, 71100, Украина
e-mail: lovely72355@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Anatasiya Brytvienko, Ph.D. in Economical Science, Associate Professor Department of Economics and Finance Berdyansk University of Management and Business
Liberty State, 117, Berdiansk city, 71100, Ukraine
e-mail: lovely72355@gmail.com

Подано до редакції 17.03.2019

Прийнято до друку 09.04.2019

УДК 338.24:330

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-58-63>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Величко Т. Г.

Предметом дослідження є теоретичні й практичні аспекти визначення і впровадження інноваційних технологій управління та їх складників у систему стратегічного менеджменту аграрних підприємств.

Метою роботи є виявлення чинників й конкурентних переваг інноваційних технологій управління та обґрунтування механізмів їх впровадження у систему стратегічного менеджменту аграрних підприємств.

Методологічною основою статті стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Були використані методи: діалектичний, монографічний, історичний, системно-структурного аналізу й синтезу, проблемно- та програмно-цільового підходів.

Результати роботи. У статті розглянуті зміст та особливості бенчмаркінгу як інструменту тактичного управління та стратегічного менеджменту розвитку підприємств, досягнення їх конкурентоспроможності. Його основним достоїнством визначено забезпечення поточної ефективності й забезпечення конкурентних переваг на тривалий час. Також бенчмаркінг орієнтований на підвищення якості продукції, впровадження переваг та досягнень інших підприємств. Обґрунтовано основні функції та завдання бенчмаркінгу. Визначено ефективність та перспективи його застосування.

Галузь застосування результатів. Висновки й результати статті можуть бути використані у навчально-науковому процесі економічних факультетів вищих навчальних закладів. Їх доцільно передати для практичного використання в управлінні підприємствами з метою підвищення його ефективності на інноваційних засадах.

Висновки. Як потужний інструмент якості, бенчмаркінг є незамінним інструментом для вивчення організації. Без нього ніколи не дізнаєшся, яке становище компанії щодо конкурентів і компаній світового рівня, не дізнаєшся про нові методи, необхідні для кардинального поліпшення; не буде способу вимірювання ефективності процесів. Бенчмаркінг не обмежується вивченням досвіду «роботи конкурентів і світових лідерів». Він є одним з ключових інструментів у процесі безперервного вдосконалення будь-якої діяльності, оскільки бенчмаркінг – це систематичне порівняння елементів діяльності з аналогічними елементами більш успішної діяльності на макро- і мікрорівнях.

Ключові слова: інновації, технології, інструменти, управління, стратегічний менеджмент, ефективність, аналіз, системи якості, функції, завдання, конкурентні переваги.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИНСТРУМЕНТЫ АНАЛИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И УПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЕМ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Величко Т. Г.

Предметом исследования являются теоретические и практические аспекты определения и внедрения инновационных технологий управления и их составляющих в систему стратегического менеджмента аграрных предприятий.

Целью работы является выявление факторов и конкурентных преимуществ инновационных технологий управления и обоснование механизмов их внедрения в систему стратегического менеджмента аграрных предприятий.

Методологической основой статьи стали как общенаучные, так и специальные методы научного познания. Были использованы методы: диалектический, монографический, исторический, системно-структурного анализа и синтеза, проблемно и программно-целевого подходов.

Результаты работы. В статье рассмотрены содержание и особенности бенчмаркинга как инструмента тактического управления и стратегического менеджмента развития предприятий,